

DESZCZKA (64) *sb f*

e oraz a jasne.

sg *N* deszczka (12). ◇ *G* deszczki (6). ◇ *D* deszczce (1). ◇ *A* deszczkę (7). ◇ *I* deszczką (1). ◇ *L* deszczce (3). ◇ *pl N* deszczki (6). ◇ *G* deszczek (10), deszczk *Mącz* (5). ◇ *A* deszczki (7). ◇ *I* deszczkami (2). ◇ *L* deszczkach (4); -äch (2) *RejWiz*, *Leop*; -ach (2) *BibRadz*, *SkarŻyw*.

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVI – XVIII w.*

Dem. od „deska”; *asser Mymer*¹, *Mącz*; *cera*, *sponda*, *tabula Mącz*; *assis Calep*; *assula*, *tabella Cn* (64) : *Mymer*¹ 30; *pothym* ie rozgarni po fthołowi/ albo po defzczcze aby dobrze przełchły *FalZioł* IV 35b, V 94v; *LibMal* 1544/92; *RejKup* e5; *RejWiz* 190v; Dłuża ábo wyzłza defzczek byłá ná dziefięć łokiet *BibRadz* I 46b, I 46b [3 r.], *Ex* 35/11, *Num* 4/31; *BielKron* 33 [2 r.]; *Planula*, *Hebel* którym gładzą á pociofuyą defzczki. *Mącz* 303a; *Tabulae* quibus aliquid praesepiretur, *Item* pro fulcro tori discubitorii, *Zádnia* defzczká ná lożu którey sie grzbietem łpieraýą/ też tablicá álbo pulpit do pińania. *Mącz* 307b; *Sigma*, *Wyrzezána* defzczká ná xtałt puł xiężicá. *Mącz* 393a; *Sponda*, *Loże*/ defzczki zwłafzczá łozowe. *Mącz* 409d, 18a, 41d, 58b, 71a, 244a (16); *BudBib* *Ex* 38/11, 3.*Reg* 6/15; *Strum* K, Kv [2 r.], K2; ná gołey ziemi ábo ná defzczkach/ nic nie ścieląc legał. *SkarŻyw* 472, 411; *Calep* 105b.

Zwrot: peryfr. »przewrocić [co] od deszczki do deszczki« = *przeczytać od początku do końca* (1): *Przewroć* *Kroniki* *Polskie* od defzczki do defzczki *OrzQuin* B2.

Wyrażenia: »jodłowa deszczka« (1): *Abiegnus* *asser*. *Yodłowa* defzczká. *Szkudłá*. *Mącz* 1c.

»deszczka woskowa« = *tabliczka do pisania* (1): *Unde* in prima *cera* et extrema, vel ima *cera scriptum*. Ná *naypirwłzey* á ołtatezniefzy defzczce woskowy napisano. *Mącz* 48a.

Szereg: »tarcice, (albo) deszczki (a (albo) dyle)« (3): *Pluteus* *item*, *Włzeláka* rzecz z tárćic z defzczk álbo z dylów vcziniona *Mącz* 307b, 437c; káž nárzázác z Tárćic álbo z defzczek/ łztuk thák długich iáko tá łkrzyniá ná łzérz. *Strum* Kv.

Wyrażenie przyimkowe: »w deszczki« = *drobno* (1): *Assulatim* — *Wdrobne* kásky, *wdefzczki*. *Calep* 106a.

a. *Budulec* łodzi, *statku*; *czasem* część *statku* lub *pokład* (często w kontekstach związanych z rozbiciem *statku*; *przysłowiowa* *deska* *ratunku*) (12) : *Dyłzą* *drudzy* pod defzczką [= *pokładem*] *Bárbárki* wołáią. *RejWiz* 13; á one inłse ná defzczkach przewoźili [*in tabulis ferebant*]; á drugich ná onych obłomkach okrętowych. *Leop* Act 27/44 [*przekład tego samego tekstu*] *BibRadz* Act 27/44; *RejZwierc* 157.

Przysłowie: *Ieden* z *morzá* ná defzczce wypłynie/ á drugi w káluży po koláná vthonie. *RejAp* 128.

Zwroty: »deszczkę chwytać (a. uchwycić); deszczki się chwytać« = *ratować się* (2; 1): *Tu* *nielza* w złey nádzyei *iedno* defzczkę chwytać/ *Bo* sie tám do przyiaciół bárzo trudno pytać. *RejWiz* 3; *Ale* *Apollon* defzczkę vchwyciwłzy/ iáł sie iey dźierzeń/ y płynął ná niey cáte trzy dni y trzy nocy. *HistRzym* 11v; *RejZwierc* 96v.

»przywiązać się (a. uwiązać się) do (u) deszczki« (2): á też máło nie rázem przywiązawłzy sie do defzczki/ káždy sie pławić muśi do brzegu łwego *RejPos* 316v, 316v.

»deszczki ułapić się« (1): *gdy* sie okręt rozbije/ á kto sie defzczki włápi *wierz* mi iż ten tłumokow nie wiąże około siebie. *RejZwierc* 67.

»na deszczkach wypływać« (1): O którą [Scyllę] się okręty strąlnie rozbijają/ Tak iż ledwo na deszczkach drudzy wypływają. *RejWiz* 12.

b. *Trumna, śmiertelne łożo (wyłącznie u Reja) (5)* : Kładz już Leży jako drewno. Otoż obać jego fkarby Leży wznak jako niehardy. Deszczka to wżytka ożyadłość. *RejKup* c6v; á pothym iedno deszczká á wąłka kołulá zołthanie przy oney nádętey myłli nálezey *RejPos* 316, 57v.

Przysłowie: Wpádnie wieczor ná deszczkę choć poránu śpiewa. *RejWiz* 130v.

Zwrot: peryfr. »na deszczce jechać« = *leżeć w trumnie (1)*: Wygrał iż był na bięłedzie Złiadł łkoniá ná deszczce iedzie *RejRozpr* G4v.

Synonimy cf DESKA.

AC